

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2½ дин. у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Данас се тако многе женске одају на природне науке, да је прошле године на скупу природњака у Берлину од 2224 члана било 1496, дакле сила више женских. — Из природописних струка обрађују многе са особитом вољом ботанику и инсектологију. — У Вашингтону у Америци саставиле су саме женске антрополошко друштво и иду за тим, да испитују и решавају најглавнија питања о природи људској. —

Данас има жена и девојака, које као три филозофије раде као астрономи, физичари и хемичари. У астрономији, где треба истрајне пажње, одликовала се још у 3. веку Ипатија Александрињка, којој су, ако и није била хришћанка, долазили и хришћани и слушали је, па између ових и владика Синесије. Ипатија је рачуном претказала помрачење сунца год. 365. и написала је таблице звездарске. — Из новијег доба најславнија је звездарка била Каролина сестра сл. звездара Хершла. Ова је написала више астрономских расправа. — И ове године свршују у Паризу 6 девојака астрономију. Целом ученом свету позната Славна списатељица је енглескиња Мара Сомервил. —

Има и у другим струкама природњачким жена и девојака, које се одликују. Прошле године положила је од свију ученика најбољи испит за физику гђица Вилденова. — На рударској академији у Фрајбургу свршује о. г. једна Американка испит из рударске хемије, да би свом оцу чиновнику рударском могла бити рукапомоћ, и ово је трећа, од год. 1871. која полаже испит из ана-

литичне хемије, те праве женске струке. — Такових има и у Француској и Енглеској, које су по свршеној филозофској школи од велике помоћи очевима својим и браћи, који се тим струкама баве. — Гђица Олга Валдбрик из Москве положила је јесенас у Цириху докторат из хемије.

И у техничкој струци врло се жене одликују, особито Американке. Мис Метколф изумела је сламна плетива год. 1798. и чим је ово одпочело, одмах је, за прво 6 месеци израђено за 500.000 долара вредности. Данас се извози само из једног окружја годишње за 6 милиј. долара сламних шешира. — Мис Грен генералица изумела је машину за чишћење памука, па данас се очисти 200 клгр. док се пре очистио само 1 клгр. За милијуне долара уштеђено је рада. — Гђа Бурден изумела је машину, што начини потковицу за 3 минута; и овим је уштеђено за ово 14 год. 32 милиј. долара времена и трошка. — Гђа Минуин поправила је машину за косидбу траве и жита. — Жене су изумеле машину за предиво, што преде уједанпут 40 конаца; изумеле су разбој на точак, поправиле су машину за сечу дрва, за писање, за шав, за чишћење улица од блата и др. изумеле су прављење бела мермера, који је за резање тако изврстан као најбољи карарски. Па како су још сви послови у кући и ван куће и сви радови и занати пуни мана, које ће се моћи отклонити, па брже и лепше и јефтиније свршивати, и то ће оне, док им се пода прилика, да се лако изуче и спреме, боље него мушки смислити и рад олакшати. И по овим струкама добивају оне лепе службе. У

Француској и у Шведској добивају нај веће фабрике под своју управу. —

Има најпосле жена и девојака, које се одају и на морнарске науке и полажу испит за капетане на мору. Пр. год. положила је гђа Мара Кун капетански испит и одмах је постављена за капетана на пароплову „Јелисавета“ (Dampfyacht) а пре 2 год. положила је с одликом гђица Мара Милтер и постављена је за капетана на великој трговачкој лађи „Салини.“

Тако има данас у свима струкама и ових виших наука много жена и девојака, које и поред тога, што им се пречи науке слушати, опет само својим неуморним трудом изуче их и одликују се у њима.

У Бечу, у задрузи бечких списатељица и вештакиња има данас преко 900 чланица. — У Саксанској било је још 1881. год. преко 2470. У Енглеској има данас преко 1000 отличних списатељица. Има их и у Француза, Шпањолаца и Талијанаца, али мање, јер Латини већма прече женскињама да се уче.

Међу овим учењакињама има их, које ако и не добију учитељских и професорских места, држе и другчије предавања, по предпоменутиим струкама наука. Прошлог лета држала је у Бечу на скупу оријенталиста сл. египтолошкиња Амела Едвард онај свој по целом ученом свету слављени говор. — Гђа Хедвига Вилхелми из Мадрита путује по Европи и држи популарна предавања из филозофије, и свуда је са највећом хвалом слушају. У Берлину говорила је о моралном закону, и тим говором је све присутне учене људе тако очарала, да су све немачке вароши молиле је, да и њима дође. — Гђа Ема Ладеј држи од више година литерарна предавања са највећом славом. Сад је у Монакову. Прошле године је у Штутгарду говорила о класицима немачким. Написала је дивних ствари за женске, предаје о најизврснијим женским карактерима и тим женски свет најлепше подиже. Имамо и ми нашу гђу Савку Суботићку, која је већ неколико дивних предавања држала на јавним нар. састанцима. Само тако се да народ сачувати од туђе навале и одржати у духу својих народних врлина. — Има даље и такових, које оснивају формално велике школе за женске. Гђа

Клеменса Роаја француска списатељска, која је написала и много и добро, даје сада у Лузану у Швајцарској течај из целе филозофије.

У Дрезди постоји заједничка задруга женских и мушких литерата, па имају своја литерарна вечера, као беседе, ту држе за себе предавања о наукама и вештинама, читају најодабраније партије класичних списа, воде о томе дискусије, и то су дивна уживања за литерате — учене људе, која далеко премашују све друге забаве, певанке, части. Ових књижевних вечера има данас по целој Немачкој и Француској.

О женама и девојкама као издавачицама и сарадницама код различитих листова говорићемо позније, а овде имамо још да споменемо девојке и жене као песнике. — Много има жена и девојака, које се одликују у песништву, поглавито у лирском. Ту је осећање ствар главна, а ово је њихово и јаче у њих. Многа сама себи олакша и тугу и жалост кад своја осећања напише, олакша већма, него кад их просто искаже и саопшти. Најлепших лирских као и религиозних песама не би било, да их нису написале жене и девојке. Лепше васпитање и лепше природније и чистије живљење чине, да су и осећања и мисли чистије и лепше и племенитије. Још у стари Грка и Римљана било је жена и девојака славних песника. Међу њима су биле прве Сафо и Корина. — У Немаца су међу првима: Ада Кристен, Амалија пл. Хелвиг, Ема пл. Ниндорф, Лујза Бахман, Лујза пл. Пленис, Бароница Марија Ешенбах и др. Најлепше су им црквене песме, што су жене и девојке написале. — Енглези славе своју Фелицију Хеман, Елису Кук, Летицију Ландн, Каролину Нортн, Елису Браун, Аугусту Вепстр, Христину Георге и др. Шведи имају своју Ану Вестберг, Шарлоту Кремер и др. Французи своју Лујзу Коле; Шпањолци Ангелу Граси, Каролину Коронадо; Талијани, Ерминију Фузинати и Францишку Лути. Мађари: Јованку Вол, Флору Мајтењи, Хајналку, Атолу Кишфалуди. Имају и Словени својих жена и девојака славних песника: Чеси своју Ану Тукачеву, Божену Њемцову, Добромилу Ретарову, Јозефину Зелинкову, Елишку Краснохорску и Бохунку Свободову и др.; Пољаци: Део-

тиму Луфчевску, Нарцизу Шмиховску, Северину Шоховску и др. У Руса је најславнија лиркиња грофица Ростопчин, Павлова и др. Ми, како код нашега врло јадног политичног положаја не имамо ни једне више школе за лепше образовање женскиња, тек сада од како се девојке и жене примају у препарандију имамо и на књижевном пољу раделица, можемо се ако и сиромашки подичити са нашом Драгом Дејановићком, Јеленом Деспотовићком, Јулком Маринковића, Софијом Стефановића (Вилом Равијојлом) и пре ових Милицом Стојадиновић (Вилом Фрушкогорском), а има их и више, које се у листовима појављују, и даће Бог, па ће их од сад бити и више, јер нису ни Српкиње заостајале иза других, него ако нису предначиле, а оне су у поредо држале.

Највише су написале жене романа, новела, приповедака. Не налазе у животу оних лепших примера, како их себи замишљају, па их стварају и овековечавају и тим лепше него ичим млађи нараштај васпитавају. У роману су Енглескиње најславније. Њихови су романи најизврснији. Немци и други једва их чекају, па одмах их преводе. Међу првим списатељкама су: Јулија Каванаг, Харијета Бечерсто, Флоренца Меријет и Маргарета Олифан. Код Француза је Жорж Сан са својим социјалним романима прва над свима; има их и више других али француски роман није онако чист као енглески. — Код Шведа је Францишка Бремен написала најлепших и најизврених новела приповедака и романа. У Немаца најславније су списатељке романа грофица Елиза Хохенхаузен, Ида Ханхан, Јелена Хилзен, Каролина Поп; даље су Клара Бауер Клара Мунд, Отилија Вилдермут и многе друге. У мађара су главне: Ленка Бајза-Беничкијева, Бармати Жигиница, Марија Доминковићева, Грофица Ема Телеки де Жерандо, Јанка Нотал, Антонија де Жерандо и Ружа Деринадо. Наша браћа Чеси имају своју Каролину Свјетлу Мужакову; Руси славну Евгенију Турсову, Евгенију Велманову, Марковић Вовчокову, Јелену Андријевну, Халнову рођ. Фађејеву и Надежду Свеслов Крестовску; њене романи преводе Французи, Немци и Талијани. Пољаци

имају своју Елизу Орцешко која је писала дивне приповетке за женске, Паулину Ланзов Вилконску, Клементину Танску.

Како се у нашим кућама осим српске књиге чита по нешто и страна и то највише немачка, то ћемо навести још неколико имена, од њихових списатељица у знак њихова лепа труда за образовање не само својих, него и других, који год уме њихову књигу да чита и оним лепим наукама да се користи, и то, навешћемо имена само оних, које њихове списатељице признају за најизврсније, а то су по азбучном реду: Анета Дросте Хилсхоф, Бета Паоли, Бетина Арним, Вилхелма Халер, Елиса Полко, Јелисавета Вернер, Каролина Најбер, Лола Киршнер, Стефанија Кајзер, Хенријета Херц, Шарлота Бирхпфајфер Шарлота Штајн и др. За равноправност женску писале су особито Лујза Бихнер и Лујза Ото. — Кад смо споменули Бету Паоли, неможемо пропустити да не напоменемо како Немци своје учене жене отликују: Кад је прошле године Бета Паоли славила свој 70 годишњи дан рођења у Бечу, дошле су све корпорације њој на поздрав и на поклоњење; ал она је и радила неуморно на просвети свога народа, у Аугусту о. г. навршује шведска списатељица гђа Емилија Карлен своју 80-у годину, а 50-у свог списатељства. Прву књигу написала је г. 1838. Шведска учена академија је већ одавно признала јој велике заслуге у образовању народа списима својим, а сад јој спрема прославу лепшу него што је досада и једна доживела. Тако раде све жене, и раде са више истрајности и поноса него многи мушки. Код Француза се особито славе гђа Штаел, која је својим списима задивила сав учени свет; слави се и грофица Валерија Гаспарин; код Енглеза Георгија Елијот под именом Мари Еван и Харијета Мартино. Имају и Словени осим наведених још и других славних списатељица својих. Чеси имају своју: Елишку Пешкову и Софију Подлицку. Пољаци били су у срећнијем положају од других Словена па их имају сила више; најславније су Александра Доментовска, Ана Крајевска, Ана Рађивилова, Елеонора Земјецка, Елеонора Оштримира,

Ема Фелинска, Јелисавета Крашинска, Јосифа Прусјецка, Јосифа Сидјелска, Каролина Потоцка, Марија Иланска, Паулина Краковска, и др. Руси су били до пре 200 година у врло тешкоме положају због Татара као и Срби због Турака, па народ, који води очајну борбу за опстанак, слабо мисли на науке и књижевност, ма да ова даје јачу снагу за ту борбу, него сва друга средства, за то се данас сви журе, који су заостали. И Хрвати били су у срећнијем полсјају, па и они имају своје славне списатељке: Аницу Бошковићеву, Ану Видовићеву, Варвару Враловићку, Драгојлу Јарновићеву, Јагону Брајићеву, Јелену Омучевићеву, Јулијану Гајеву, Марију Димитријевићку, Марију Јамбрашаккову Марију Фабковићку, Цвету Зурорићеву, и др. и ових наших милих сестара имена знаће се, докле год буде било Хрвата и Срба. — И наши суграђани Мађари су у срећнијем положају и имају своју славну Јанку и Ленку Берзевициницу, Стефанију Вол, Терезију Карачоњи, Флору Мајтењи и др., и како данас живо раде, тек од сада ће их бити, које ће својим списима за цело надмашити своје суседе. Наша браћа Бугари, били су до последњих дана под тешким турским притиском, па нису могли ни своје синове да боље образују, а на своје ћери нису ни мислили, него тек сада почињу да и ове на више науке дају и у томе их Руси највише помажу, па овде имамо са особитом хвалом да напоменемо гђу Катицу Каравеловицу, која је написала дивних чланака о васпитању женскиња, превела онај славни енглески спис Мил. Стујарта о „Женскињама“, ова сама собом учи младе Бугарке и подиже у њима понос народни, она је у нашем кобном братском рату била прва и права мајка свију рањених јунака Срба као и Бугара; али је и васпитана у царскоме заводу за благородну децу у Москви, и биће ономе заводу до век на славу, јер је по оном упутству заузета из дубине душе за просветом свога народа, и дао би Бог, да се хиљаде и нама и браћи Бугарима такве дивне и честите жене, које ће умети и братску љубав као светињу очувати и бити праве унуке св. Саве српског и ње-

говога милог друга краља Асена тог предка великога Симеона бугарског.*)

Најпосле има још да споменемо, како данас има и крунисаних глава славних списатељица. Међу овима је најславнија данас романска краљица Јелисавета позната целом образованом свету под именом Кар-ен Силва; написала је дивних песама, скупила оне дивне романске пелешке приче, превела је многе народне песме романске на немачки и француски, основала је многе добротворне задруге код Романа, али што још више вреди за просвету романског народа, то је ово: кад је прошле год. прегледала вишу девој. школу у својој престоници у Букурешту, па нашла недовољан успех из књижевности, почела је боље ученице себи у двор да призивље, па их је одушевљавала и сама им лекције давала, а кад се то другима учинило жао, узела је светла краљица ова, па сада свима девојкама у тој вишој девој. школи предаје литературу, и тим улива таки живот у своје младе Румункиње, да ће то цео народ подићи и већма унапредити, него што би сви њихови научењаци са мушком децом могли. Тек идући нараштаји у тој нашој суседној краљевини умеће да цене, да славе и благосиљају тај велики труд велике краљице своје.

Сад хоће и талијанска краљица песме своје да да печатати у корист свога народа. — Овамо спадају и књижевни труди принцеза и књегиња немачких, Амалије Саксонске, Терезе Баварске и Марије сестре бившег бугарског књаза Батенберга и сестре јој Јулије. Најновији листови донели су глас, да је и наша Надвојводкиња и мезимица Марија Валерија написала песму: „Der junge Rhein,“ коју је превео и у „Глас Црногорца“ изнео наш дични песник Др. Лаза Костић. Овамо спадају и књижевни радови пољских књегиња Гавриле Пузанин, Луције Гједровцов, Марије Чарторицки и др., руске књагиње Дашков;

*) Молимо да вам се опрости, што многу нисмо споменули, јер смо пропустили у онај мах, кад смо читали, прибележити имена за овај попис; ал то ћемо другом приликом надокнадити, а овом приликом молимо свакога брата и сестру, ко нам може овај попис да понуди, да не пожали труда и нама да пријави. Уједно овим захваљујемо Г. Т. Хаџићу секретару матичином, који нам је у попису слов. и мађар. списатељица највише помогао. Ур.

романске књагиње Јелене Ђике - Дора Дистрија. Све ове трудише се и труде се у оној светој мисли и жељи, да свака

свој народ начини напреднијим и свеснијим, јер само је то задаћа наука и школа и свију учених људи и жена.

(Наставиће се.)

КАКО ЋЕМО ВАСПИТАТИ МЛАДЕ ДЕВОЈКЕ КАД СВРШЕ ВИШУ ДЕВ. ШКОЛУ.

(Наставак.)

Многи очеви, који имају много девојака, а уверени о важности горњег озбиљног задатка, изучавају своје девојке, да буду *учишелице*. Кад сврше такве вишу девојачку школу иду у који приправнички завод, за 2 до 3 године сврше учитељску школу и као девојке од 17—19 година, могу саме себи да заслужују насушни хлебац. Од свију јавних радова, што женскиње врше, најприроднији је за њих учитељски позив. Па ипак сваки прави отац, који је још и учитељ, те је имао прилике да се упозна изближе са животом учитељица и гувернаната ваља добро да промотри душевну наклоност и телесну снагу своје кћери, које ће да изучава да буду учитељице или гувернанте, јер оне имају да издрже многе невоље, бриге, неприлике и тешке телесне напоре. Тај позив присиљава их, да морају напустити сва остала женска занимања, или тек само узгред ако их могу вршити.

Оне се већином за време учења до своје 19. године већ израдиле — а таквих је доста велики број — па увену још у најлепшем добу свога девојачког живота. Озбиљније девојке то на брзо осете. Зато најбоље учитељице и најпре подлегну оним напорима. Ја се зато увек од свег срца радујем, кад чујем, да се ова или она *учишелица удала, те не мора више учишелицујки заслуживати свакидањи лебац.*

Много је лакше васпитати одрасле девојке, које су *даровише*. Ту сама природа показује пут. Има ли девојка дара, да се изобрази за добру *учишелицу-свирачицу*, за *учишелицу цртања* или *певања*, за више науке, родитељи не треба да штеде ни труда ни трошка, како би их за тај посао добро спремили. А може се препоручити и то, да девојке уче, па да буду *учишелице за женски рад*, или да буду *учишелице гимнасти-*

ковања (вештања телесног). Али свакојако пре него што би који родитељ дао своју кћер да учи ово или оно, ваља да пита за савет припознате стручњаке у тим пословима, у колико им кћерка има за то *дара*. Родитељи као родитељи често претерују у оцењивању, те приписују својој деци више дара него што га заиста имају. Девојке, које би могле бити иначе добре учитељице-свирачице, учитељице певања и цртања, треба да буду праве виртуоскиње, певачице у концертима и у опери, молерке. Колико ли је било случајева, да је увиђаван стручњак опомињао многе и многе родитеље, да то не чине, да не може бити од сваке девојке одма уметница, да је уметништво за себе велика снага, која захтева самосталног стварања. Родитељи се диве добрим, шта више и средњим копијама, држе их, да су ремек дела; чисто су ван себе од усхићења, кад им кћерка доста добро одсвира које музикално парче, и пуштају, да им фини, али неувиђавни пријатељи савим главу заврну. Колика жалост, кад девојка у својој тежњи доцније насадне, када место очекиваног дивљења јој појне само исмевање, и мора у срцу своје сама да се једе! Сlike маштине, које даровити средњаци стварају о својој будућности, веома су варљиве. Треба много искуства, много горког разуверавања, много душевне јачине у владању над самим собом, па да их се човек једном ослободи. Зар је један много шта тако искусио!

Све те мало час исприповедане прилике решавају горње главно питање: девојци ваља дати право занимања, озбиљног посла, зрелог сватања о животу и чувати их, да се с послом не играју.

Узмимо, отац који има више кћери, но ниједна не показује довољно дара, па да би вредно било, да се изобраава за какав позив за себе. Додуше, то су девојке

паметне, можда би и могле положити испит за учитељицу или за другу коју врсту друштвене зараде; али не показују воље за тај посао, а још им је мање отац вољан, да их да у учитељице или осталим прикладним женским занимањима. Узмимо, такав је човек, какав виши чиновник, богат трговац или имућан економ, како да се у таквим приликама васпитање продужи?

По мњењу многих увиђавних и паметних људи први је задатак ово: *Иди за шим, да твоја кћерка, кад сврши вишу девојачку школу учи и научи као што треба кувати, пећи, пржити и кућу водити.* Хоћемо ли, да се тај задатак реши као што ваља, треба кћерка за то барем 2—3 године времена, тим ће се уједно и привикавати на озбиљан посао.

Али добро схватимо, тако ће бити само онда, ако се паметно ради.

Хоћемо ли женски свет паметно да васпитамо, морамо га учити и научити, како ће кућу и кујну да води; јер ма колико ко говорио, ипак прави задатак женског створа јесте, да буде жена и домаћица. Тако је Бог наредио, и *зашто девојке ваља шако да васпитамо, како ће моћи свом правом задатку и опредељењу поштено задовољити, ако наравно дођу шакве прилике за њих.* Шта више, ја држим, да би ваљало све девојке без разлике тако васпитавати, кад изађу из више девојачке школе, па и оне, које се мисле одати којем од пре споменутих задатака науке, вештине и уметности. Наравно за оне, које мисле бити учитељице, боље је да одма из девојачке школе иду у приправнички завод. Шта више чекају, више ће заборавити. Та свака девојка, и док се вежба и учи у вођењу куће, има ипак још времена, да се занима са научним пословима и да понавља оно, што је у школи научила. Лати ли се девојка онда, кад положи испит за учитељицу, да се учи вођењу куће, падаће јој тешко, шта више, држаће, да је и излишно, и има врло мало девојака свршених приправница, које кад су постале учитељице, да се одају изучавању те вештине са правом вољом. Као што је горе споменуто, нови позив обузима сву њихову душу.

У вештини држању и вођењу куће морају се девојке више година и пажљиво

већбати. У старо време, које у томе смислу заиста смемо и назвати добрим временом, највеће госпође држале су, да је то за њих велика част, да су што вештије у томе послу. Додуше, нису их у школама, већином приватним, гонили и пунили наукама, али су их тим више упућивали, како да што боље науче кувати, пећи и пржити. Данас изгледа, бар по горњим јавним приватним женским заводима, као да се усвојио обратан поступак. Али је то и велика жалост. Зле последице избијају, чим се така једнострано васпитана девојка уда. Има ли млада жена памети и не стиди се, да тражи савета и упутства код каквих старих искусних госпођа, или код ваљаних куварница, научиће можда после многог пробања како-тако јело зготовити; али „како-тако“ и „добро“, то је велика разлика. На тај начин, сама учећи, па ма имала и најбољу књигу о кувању при руци, никад неће дотерати до онаквог савршенства, до којег су долазиле наше мајке и прамајке. Има ту хиљадама ситница, које ваља да зна, ако хоће јела као што треба да зготови, па да буду у највећој мери и добра и вкусна. Само мало мање или више зачина, дуже или краће држање печења да се пече, јача или слабија ватра, извешан и одређен поступак, могу вкус јелу да повећају, али и да га сасвим покваре. Све се то мора учити, али из рана и с великом пажњом. Осим тога пробања кошта то још и много новаца, који би се иначе могао на штогод паметније употребити. Ствар је ово врло озбиљна, озбиљнија него што многи мисли. Многе незгоде у данашњем животу стоје с тим у свези, *што многи очеви у подне за ручком не осећају поштене угодности и радости.* Та данас је живот мушких права ловачка трка. Без прекидања иде тако од јутра до мрака; само брзо, што брже, да се што више уради, да се свачијем захтеву одговори. Кад тај тако напаћени човек не може у подне за столом у кругу своје фамилије с миром и правим задовољством јести, свакојако онда се мора отуђити од фамилијарног живота, *тражиће, да накнади ту угодност у гостионици у кругу својих познаника при добром доручку.*

Но па добро, запитаће многи отац и мати, како да почнем, па да моју кћерку,

кад сврши вишу девојачку школу, васпитајте за добру домаћицу? Ево савета, па га добро послушајте!

Кад кћерка сврши вишу девојачку школу, ваља јој издати овакву наредбу: „Кћери моја, од сутра у име божије устајаћеш сваки дан у 6 сати, па ћеш помагати служавки у спремању соба! Клекни на колена и овај брижљиво и најмање прашине из сваког буцака, гледај, да не буде нигде паучине, помози служавци: цвеће очистити, канабе и простираче изпрашити, убрисати прашину са намештаја. Због тога неће ти испасти ни једно зрно бисера из твоје круне, ма да си кћи каквог отменог саветника, каквог богатог трговца. Ти ћеш доцније као сама своја домаћица морати знати, на што треба pazити, па да себе буду као кутије, да сваком буде ту угодно и мило седити. У кујни учи, како се кромпир чисти, како се суди после јела перу, како се стол пре јела поставља, и да су суди у највећем реду и да су врло чисти. Гле! овде је млада куварица заборавила, да обрише доле чинију, која је била на огњишту. Прљава ивица нацртала је црн круг на лепом и као снег белом чаршаву. Пази, да то не буде! За тим учи како се јело поставља, пре него што се почне пећи и кувати. Учи, како треба месо, салату и зелени опрати, узми соли колико треба и уопште зачина, колико треба, пази кад се пече или кува на ово или на оно, али што је потребно. Данас ће бити риба. Још су живе. Пре него што их почнеш стругати, запамти, како их ваља заклати. Грехота је стругати их живе. Колико има домаћица, које то не знају! С оштрим ножем треба забести између глава и ртењаче. Риба је на мах мртва и крв добро одиће. Учи се, како треба рибу стругати и калати. Ти се можда гадиш? Можда после тога нећеш моћи три дана јести ни меса ни рибе? Па ипак ништа ти шкодити неће; четврти дан дође опет здрав апетит и ти си за читав твој век спасена. Имај увек на уму, да се е послом не ваља играти, да вођење куће ваља научити, изучити. Сад треба пећ кадити, за печење или за колаче. Научи то, јуначки се мучи, љути се, ако ти није испало

за руком — ако је н. пр. печење изгорело, а колачи нису буави. — Нико се није мајстор родио; сваки мора бити шегрт, па калфа, па тек онда мајстор; само се труди и памти, па ћеш и ти бити у твојем послу мајсторица.“

Нека ми нико ништа на ово не приговори! Само на тај начин, можемо своју кћерку васпитати, па да буде ваљана газдарица. Немојмо бити мекани, ако видимо који пут и сузе, кћерка се тужи, отац иште и сувише. Озбиљност је баш овде сасвим на свом месту. *Дете треба да научи, као да га страни васпитавају и спремају за будућност.* „Lehrjahre sind keine Herrenjahre“, вели немачка пословица, па тако треба и да буде, док се учи нема се кад шалабазати. Што се више неко мучи и савлађује, тим већи доцније успех.

Али та строгост и озбиљност ипак има начина, како да отац и мати покажу своју благодет, своју наклоност, своју љубав према својој кћерци. *Ваља узети на ум, да у шол добу већ се показује воља да се што год и има, да је њено рођено.* Од тако званих школских штедионица, ја се ни чему не надам; та деца док су у школи, не могу за себе радити и не треба да раде. Ко не ради, не треба награде ни да добије, а још мање може се тада штагод уштедити.*) Кћерка, кад је у тим годинама, ради за своју будућност, ради, као да је у шућој кући, код шућина у послу: зато немој је само кадикад похвалити, за тим ободравати, него баш и наградити. „За свако ново јело, кћери моја, кад први пут добро испадне, даћу ти 50 новчића; доцније, кроз више година, кадгод је то јело вкусно, добићеш 5 новчића. Новац ћеш однети у штедионицу; кад буде крај године, прорачунај, колико ти је донео ваљан посао. Од тога неће пропасти ни једна потура. Као отац даваћу ти јело, обиталиште, одело и остале потребе. Кад свршиш ваљано свој посао, знај да ће бити и забаве, и уживаћеш твоје младе године.“ Чиста радост пак из тога красног времена остаће јој у усмени кроз чи-

*) Не слажемо се с г. писцем у овом питању. Ми ћемо доцније покушати да докажемо, да је штедња навика и да ју као и сваку другу навику ваља што раније, још на дому и у школи одпочети.

тав век. Она ће их се сећати и у најдубљој својој старости; то ће бити зраци, из прошлости, који ће зачињавати и дане старо-

*) Овде нека је и ово озбиљно речено. Води твоје кћери на балове и на сродне забаве тек, кад одрасту, дакле кад отприлике наврше 18. година. Заиста је паметна школска наредба, да ни једно дете из школе не сме ићи на такве забаве. Та у кући, у својој фамилији биће већ прилике, да се вежба у игрању, и да се привикава на финије друштвено понашање. Али девојке чезну за првим балом, у нади, да је то нешто најдивније, што га има на божијем свету; зато моле и преклињу своје родитеље, док на послетку не попусте, те одведу своје накин-

сти. Та шта је човеку слађе у старости својој, него ли сећање, да је своју младост провео у озбиљном раду.*)

ђурене швигарице на бал. Играчи се божански забављају с тим божијим створовима, који нити су деца, нити девојке, брбљају с њима свашта, говоре им о стварима, о којима пред зрелим девојкама не би смели ни пшнути, и тако им само заврте мозак. Одрасту ли, те буду девојке, неугодно их дира — особито по мањим местима — кад виде, како их њихови пређашњи играчи напуштају, те због тога на тим, за млад свет леним забавама, не могу више да уживају. Ово је зато, што су сувише раним уживањем отупиле (постале „блазиране“).

(Наставиће се.)

ПРЕДИСАЊЕ КАО ЛЕК.

Ваздух као што је један од најглавнијих услова за одржање живота, здравља и снаге за људе, тако је и један од најглавнијих лекова за сваког болесног и слабог, а особито оног, који пати од груди. Сваки болесник, а особито грудоболник, па и онај, који је већ близу гроба, помоћи ће се и опоравиће се, ако се буде држао на слободном и чистом ваздуху, ал тако, да бар за четрдесет дана ни ноћу ни на часак у затворену собу не уђе, да ни једног одаха оног собног заштивеног и нечистог ваздуха у себе не увуче, него непрестанце само слободан спољни чист ваздух да предисне. Најчистији је ваздух у пољу, у врту, у винограду, бливу шуме, у зелени. Ту ваља и здрави а особито болесни да се што више баве, и још уз то, да сваки дан по више пута стане за тим, да се што јаче тог чистог ваздуха навуче и то овако: стојећи, дигнуте главе, натраг завраћених рамена па напред испупчених груди, и затворених уста, да само на нос предисне, и то вукући ваздух у себе што више и тише може, па зећи да се плућа у врху груди испуне ваздухом, па онда исто тако лагано да пушта ваздух из плућа. Тако ваља сваки

да предане што више пута може једно за другим по 20 до 30 пута, ал како реко смо на пољу на слободном и чистом месту, а не у соби ни на другом нечистом месту. Најдубље се предисне, кад се обе руке дигну и саставе више главе. — То је осим оног непрестаног бављења напољу на чистом ваздуху најглавнији лек и лечење за све слабе, а особито за оне, који већ пате од груди. А сад је томе време.

Лечење ово јако се подпомогне јасним гласним читањем ил приповедањем, рецитовањем и декламовањем, а особито певањем на слободном чистом ваздуху. Уз то не ваља седети погнуто, него и пишући и читајући стајати.

Тако нека чини сваки кашљави и загушљиви, сваки бледи и слаби, и биће му лек бољи, него све друго.

По себи се разуме, да ово не помогне за дан за два, него се мора истрајати.

На то ваља да пазе и родитељи и учитељи, па да терају децу, особито ђаке, да сваки дан по више пута што већма плућа проветре, па неће бити грудоболних, ни кашљавих, загушљивих, јектичавих, него ће сви бити јачих плућа, а ово је основа здравља и снаге у свију.

ВОЋЕ КАО ЛЕК.

Вело воћа је један од најбољих лекова у многој болести, а особито за оне, који пате од слабости желуца. Сви ови нека уобичаје на један сат пре доручка, ручка и вечере јести мало

воћа, па неће проћи ни две недеље дана, а они ће се осетити сила боље, него пре, и многи сила боље, него после илица. А слабост желуца, то је данас општа болест многих имућних људи, сви пате више мање

од желуца, а то само с многог јела, особито месног и масног, па јаче зачињеног и то, лети кад сама природа даје воћа и поврћа, да сваког расхлади и разгали, а онамо свакога згади на масно и месно јело. Ништа већма не поквари желудац лети на врућини као масно и месно јело, а ништа га боље не освежи и не оснажи од воћа. Свако је воће добро, почев од трешања и вишања, па све до грозђа, а најбоље су јабуке, не само што се дуго одрже, него што у њима највише има оних стихија, које начине крв најздравију, и која живце најбоље освежи. Сви они, који су тако уобичајили желудац на месо и маст да не могу да окусе воћа, морају се усилити,

па с почетка га врло мало јести, само неколико зрна трешања ил вишања, јагода, рибизла, малина, купина, само по једну кајсију шљиву брескву, само по једну кришку од јабуке и крушке, па после све помало више. Ко с почетка не подноси воће пресно, нека једе кувано ил печено, па ће после волети и пресно. Ко с почетка не подноси воће само, нека узме с њим који залог хлеба. Кад нестане пресна воћа, онда се једе сушено. Како нам је ове год. воће лепо родило, ваља свака кућа, свака добра домаћица да што више насуши воћа и сачува за своје. Сачувати што више воћа у кући то је као сачувати живота и здравља у кући за себе и за своје. *

ЗА ОНЕ, КОЈЕ ПУТУЈУ.

Кад је доба томе, кад се сав наш имућнији женски свет креће на пут у друге крајеве света, било да се нагледа природне лепоте, било, да се нажива човечије вештине и напретка, било, да се одмори од домаћих брига, било, да потражи себи ил својима лека у каквој болести, било на пошетку, да походе своје присне и да се изљубе са својим милим и драгим. Све су то прилике, које маме у ово доба године наш млађи и старији женски свет, да се отисне од куће на дуже ил краће време, на ближи ил даљи пут; па како бива, да се наш женски свет тим приликама слабо сећа на неугодности, које на путу сретају човека, кад се напред за њих не спреми: то смо ради, да овом приликом напоменемо по нешто тим путницама у напред и да их сачувамо од многих неприлика, што се са непажње и нехата могу догодити.

Младе матере путују обично с децом својом; но којој је год могуће, боље је, да остави децу код куће, јер је с децом и тешко и неугодно, а сапутницима и досадно путовање. Али, ако се деца морају повести: онда се треба у напред побринути, да је човек и околина од њих што мирнија и безбрижнија. С тога ваља за децу понети играчке, за забаву, доста воде за пиће и боцу топлог млека ил дру-

гог лаког јела, да се деца заложе, јер она чешће огладне а на жељезницама, којима се данас највише путује, не доспе се, нит се може наћи увек за децу, што је њима угодно. Све то мора мати, особито на дужи пут, собом понети. Многе матере имају обичај, да на путу кљукају децу многим слаткишима, воћем и колачима, а то није пробитачно, јер ако се деца и не поболу од тога, а оно долазе друге последице, које узнемирују и доводе у неприлику и матери и сапутнике. За то ваља то што више избегавати и другом приликом, а камо ли на путу. Деца до 10. своје године не уживају ни у романтичним пределима, ни у лепим зградама; њих слабо занима околина и пут; па да не би од дуга времена били досадни матери и сапутницима, ваља им понети на пут забаве какве, а то су дрвене, камените ил друге подобне играчке, што се лако не кваре и не ломе и чиме не могу бити досадни другима. Трумбете и добоши никако не пасују ту. Сlike па и карте могу лепо забавити децу. А и ове играчке, не ваља деци дати све на једанпут, него једно по једно. Тек кад се једног насите, онда им пружити другу. Не би зторег било. да се у место стола, понесу за децу оне столице, што се склапају; на тима се могу играти, а могу и јести.

Децу на жељезничким путевима не ваља никад мећати до прозора или врата, јер се ту најлакше могу несреће догодити, могу назенсти и т. д. На седишту га ваља увек тако посадити, да је леђма окренут онамо куд се путује, јер му иначе може лако кроз отворен прозор улетати угаљ или друго што у око. Врло би добро било, да се на дужим путевима понесе за децу јастучић струном испуњен, и повећа махрама како би се деци могао за спавање удесити угодан кревет. Не треба валда ни спомињати, да је за дуже путовање с децом потребан и чешаљ, четка, сунђер, убрус па и тако звани „швелсидер“ са потребном количином шпиритуса, да се деци може на брзу руку што погрејати или скувати. Брижне матере, не полазе на далеки пут с децом ни без нужни домаћи лекарија, које им домаћи лекар спреми и препоручи.

Кад се на укрштавајућим станицама прелази из једног жељезничког влака у други, па се деси, да се тамо мати или други старији, који с децом путује, на тренутак мора одвојити од њих, нека деци строго нареди, да се од ствари, где се наместе не удаљују и да их напред науче, да знају казати своје име и презиме, одкуда су и куда путују. Ако су тако мала, да не знају говорити, нека наручи да пази ко на њих од познатих путника или од жељезничких чиновника. Врло је пробитачно, да се малој деци у таким приликама метну у ценове карте или цедуљице написане с њиховим именима, одкуда су и куда путују, да се тако за сваки случај зна од куда су и куда путују.

Псовање и кажњење деце на путу не приличи образованој жени. С тим ваља бити на путу што штедљивији. Нема ружније, него кад се деца исују и бију пред страним светом. То само одаје матер и друге старије, да у своје време и код куће нису децу навикли на ред, послушност и покорност.

Сад ваља што да напоменемо и самим госпођама и госпођицама, које без деце за себе путују.

Пре свега нека што мање ствари носе и што мање завежљаја и пакова праве,

јер се у великој гомили најпре и погубе и забораве ствари. „Кофери“ и „пакови“ нека се означе ма каквим већим и виднијим знаком писменим, да се не промену и да се могу лако распознати од других.

Како госпе за своју тоалету обично више пакова па и више кључева имају: то напомињемо, да те кључеве, па и новце не носе у горњим хаљинама и по спољним џеповима, јер се отуда најлакше изгубе или од неваљалих људи уграбе. За ове кључеве и новце ваља направити у дољној хаљини, или изнутра на огртачу какав дубок џеп. Новце не ваља никад све на једном месту, у једном џепу или једној кеси оставити, него поделити и оставити у више џепова и више места, да ако се изгуби или покраде једно, да не остане онда човек сасвим без крајцаре у туђем свету и у страном месту. Није ни то упутно, што се многе на путу приликом плаћања каквог хвале с крупним новцем и показују и износе тада своје адиђаре и друге скупоцене ствари; то најпре навуче неваљао свет, да их напада и да граби, и многа је така фалција главом платила своју сујету. За пут ваља увек спремити и понети за своју путну потребу довољно ситна новца.

Кадгод се тако на дуже времена отисне ко на пут, онда његови домаћи с нестрпљењем очекују сваки час, да чују, шта је с њоме, те с тога ваља овима заљубав још од куће понети готових, адресованих карата (корешподенц-карте) па тек да се оловком напише неколико речи, где се и како се налази и докле је доспела; а на свакој пак већој станици има сандучића поштанских, где се могу карте спустити. Тако ће умирити своје домаће и знаће се у свако доба, где је и како је.

Врло је пробитачно, да се при одласку на пут прибележе у књижици пријатељи и пријатељице ако их има успут, како би се човек у случају нужде и потребе могао на њих обратити и лако их наћи.

Ове напомене писали смо у доброј намери и надамо се, да ће користити многој нашој пријатељици, ако их узме у обзир, те у то име довикујемо свим сестрама путницама: сретан пут!

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 9. (21.) маја 1887.

Председава: Јулка Радовановићка начелница; бележи: Арк. Варађанин перовођа. Присутне су: Христина пл. Новићка подначелница, Софија Јефтићка благајкиња, Катица пл. Новићка и Ана Петрика прегледачице; одборкиње: Марија Јоцићка, Марија Завишићка, Љубица Велимировићка и Марија Јовановићка.

1. Чигају се записници одборске седнице од 2. фебруара (11. јануара); и од 16. (28.) марта и главне ванредне скупштине од 25. марта (6. маја) о. г. — Одоставеравају се.

2. Чита се решење сиротињског стола сл. кр. вароши Новог Сада од 13. маја о. г. бр ¹⁶⁴⁵ *арв.* 1887. по коме се одобрава продаја, односно куп куће од удове Геневе Супек и малољетних за цели ово задружне и позива се ова задруга да као купац за 15 дана у корист малољетне деце унесе у сиротињску благајну припадајући део куповне цене од 3857 фор. 78 нов. или, да изда обвезницу на онај део, који мисли задржати, како би се то у корист малољетних грунтовно осигурати могло. — Решено је: да се од целокупне куповне цене од 9000 фор. исплати у готовом 7000 ф. а на осталих 2000 фор., да се изда обвезница у корист милољетне деце.

3. Председница извештује, да су јој укућани г. г. Адолф Кон и син газдаричин писмено понудили, да желе задржати у тој кући своје станове и дућане и први нуди 360 фор. годишње кирије, а други 80 фор. Тим поводом изаслане су гђе: начелница, подначелница, перовођа, благајкиња, одборница Марија Јовановићка и прегледачица Кат. пл. Новићка, да лично оду да виде стан и да се погоде и означе локалитете. На повратку своје изјаве изасланице, да су г. Адолфу Кону дали дућан, две собе и кујну и мали магазин за 360 фор.; г. Супеку: дућан, две собе и кујну у стражњем одељењу за 180 ф. г. Павлу пл. Новићу: магацин од сокака за 50 ф. Има да се изда горњи стан и подрум и препоручују, да се ова погодба усвоји. — Примају се све три погодбе и упућује се председница и перовођа, да с овим укућанима сачине и потпишу уговор по ову цену на идуће 3 године.

Даље се овлашћују часници: начелница, подначелница, благајкиња и перовођа, да нађу зидара и да оправе што је нужно на горњем неиздатом стану и да се спреме 2 собе и кујна за кирајцију г. Адолфа Ј. Супека.

4. Председница извештује, да је примила годишње извештаје о задружним радovima за прошлу 1886. г. од в.кикиндске добротворне задруге, од овдашње прве добротворне женске задруге и од овдашњег раденичког друштва — На знање.

5. Срп. задруга за међусобно помагање и штедњу у Новом Саду пријављује, да је њена главна скупштина од марта месеца о. г. даровала овој задрузи 50 фор. прилога. — Упућује се благајкиња да прими ову своту и да унесе у задружну благајну, а задрузи тој има се писмено захвалити на овом дару.

6. Председница јавља, да јој је посмртним листом јављено из Митровице, да се тамошња начелница добротворне задруге гђа Софија Ивановићка рођ. Влаховић 15. (27.) марта о. г. у својој 57. год. упокојила. У почасти покојнице устаје одбор и стојећи изјављује тугу своју изразом: бог да јој душу прости!

7. Председница изјављује, да је у име задруге издала на погорелце из горње Угарске 10 ф. прилога. — На одобравајуће знање.

8. Председница позива одбор, да се изјасни: жели ли, да се и ове године приреди једна задружна мајска светковина? — Одбор се саглашава и наређује, да се та светковина приреди у варошком стрелишту на дан Цара Константина и Јелене. Ако тога дана буде кише, да се одржи светковина сутра дан. За исту светковину одређује се 20 нов. улазнице од особе, а задругарке ће имати породичне улазнице од 50 нов. Приступа има сваки уљудан грађанин и грађанка. Нарочитим позивом позваће се само задругарке, а сви остали у месним јавним листовима.

II.

Записник

из редовне главне скупштине „просветне задруге Српкиња“ држане 2. маја 1887. у Ст. Бечеју.

Председава: госпођа Емилија Јоцићка председница. Бележи: Јован Чиплић перовођа. Присутне: г. г. Јулијана Јовановићка, Султана Јелчићка, Софија Татићка, Драгиња Борота, Катарина Влашићка, Фемка Влаховићка, Јелена Јо-

сићка, Наталија Мравићка, Меланија Сомборска, Савета Соколовићка, Љубица Јоцићка, Сара Крстићка, Јулијана Живковићка, Персида Петковићка, Марија Костићка, Катица Освалд, Ракила Каћанска и Христина Хаднаћка.

Бр. 1. Пошто је по уставу довољан број чланова искупљен, да се може седница држати, поздрави гђа председница присутне госпође добродошлицом, отвори седницу и позове перовођу, да по означеном дневном реду прочита извештај о раду „просв. задруге“ у 1886. години. — По извештају том имала је задруга у 1886. години 7 одборских и 3 скупштинске седнице; — приредила је у корист свога фонда 2. јуна 1886. забаву, од које је дошло чистог прихода 53 фор. 58 новч. и два дуката; дала је стипендију од 300 фор. гђци Видосави Настићевој свршеној приправници родом из Сентомаша, да се спреми 1886/7 школске године за забавиљу у будимпештанском државном забавишту, како би, по свршеним наукама и у тој струци свом народу од користи била. Кад је лане у јесен ужасна несрећа — пожар — задесио наше најближе суседе — и то готово саму српску сиротињу у Турском Бечеју, притекла је „просв. задруга“ у помоћ са 10 фор. новаца и два сандука разног рува, што су родољубиве госпође Емилија Јоцићка и Евелина Завишићка у месту скупили и као прилог „просв. задруге“ у Турски Бечеј послале. — Осим тога положила је задруга у знак признања својој ревносној задругарици Христини Дебељачкој венац са тракама на сандук и испратила корпоративно до гроба.

У почетку 1886. год. била је у задрузи 31 члан; а и до краја године остало је толико исто. — У течају године иступиле су две госпође из чланства, а једна је умрла. — Ступиле су у чланство „просв. задруге“ у 1886. години госпође: Даница Поповићка, Савета Соколовићка и Љубица Јоцићка.

Примање је било у 1886. — 276 фор.

Издавање 148 фор.

Укупан иметак на крају 1886. — 2108 фор.

Извештај узет је на повољно знање.

Бр. 2. Како је сад истекао и рок мандатима часничким, то се у име часништва гђа председ. Емилија Јоцићка захвали скупштини на уживаном поверењу и замоли, да се изволи — по другој тачци дневног реда приступити избору часништва. Уважена госпођа Јулијана Јовановићка захваливши се госпођи председници

и осталим часницима на положеном труду и заузимању око напретка задруге, предложи, да остану сви стари часници још за годину дана. Предлог овај буде једногласно усвојен и за председницу буде поново изабрана госпођа Емилија Јоцићка, за подпредседницу г. Евелина Завишићка, за благајкињу г. Христина Хаднаћка и за перовођу изабран је Јован Чиплић. — На место умрле одборнице Христине Дебељачке изабрана је госпођа Наталија Мравићка.

Бр. 3. Госпођа председ. Емилија Јоцићка јавља скупштини, да гђа Александра Врбашка жели ступити у чланство задруге. — Пријава ова узима се на повољно знање и гђа А. Врбашка прима се у чланство и известиће се о томе. —

Бр. 4. Гђа председ. предлаже — пошто се задруга сваке године позива од школ. одбора, да присуствује на испитима годишњим у овдашњим срп. школама, а нарочито да оценује женски ручни рад, — да се одреди извесна сума из фонда „просветне задруге“ за коју би се купило ваљаних књига, па да се награде добре ученице. —

Предлог се усваја и одређује се на ту цео 5 фор. —

Како је са овим дневни ред исцрпљен, то гђа председница затвори седницу. —

III.

„Женско друштво“ у Београду

изнело је у своме листу „Домаћици“ од 30. марта о. г. опширан извештај о своме раду за 1886. г. Надамо се, да ће и наше читаоце с ове стране интересовати рад наших сестара у Србији, те доносимо овде најважније податке друштвеног рада те посестримске добротворне задруге.

Управа „женског друштва“ имала је 1886. г. својих 26 седница. — Код те задруге подигнута је већ од више година радничка школа; та школа има 3 учитељице: две предају кројење и шав белог рубља и хаљина, а трећа предаје срп. језик, рачун и од жен. рада клеповање чипака и познавање шва. Те године било је на обучавању овом свега 67 ученица, које су подељене на три разреда, а разред се учи по годину дана. Ученице су зарадиле прошле године 1543·10 динара, од тога је дато њима у име зарадне награде 624·15 дин., а задрузи је остало 916·95 дин. чисте добити. Свршило је течај 17 ученица. — Управа је издала које редовне, које одсечне помоћи разним невољницима 1838. динара. Осим

тога издржавала је и изучавала задруга 5 деце сиротне и по лекарском савету слала је 4 питомице о свом трошку на лечење у „Смрдан Бару.“ Две је питомице удомила и дала им је у помоћ 360 динара. — Друштво је отворило и „Пазар“ о предметима, што израђују сељанке из околине београдске и пожаревачке, осуђенице у казненом заводу и друге раделице у Београду. Да би се те народне рукотворине што више распрострле и унапредиле поклонила је као потпору за то „Женском друштву“ Њено Величанство Краљица Наталија 1000 динара, а министарство народ. привреде издејствовало је, те су ствари из овог пазара примљене биле прошле зиме на изложби у Бечу у индустријско-вештачком музеуму и како су бечки листови у своје време јавили, обратиле су ове ствари тамо на се велику пажњу и допадање, те је и продато од њих за 1113 динара разних ствари. Вредност тих ствари у „Пазару“ износило је на крају прошле године 12.611·25 дин. а прмет је износио 18.501 динара. — Друштвени лист „Домаћица“ штампан је у 1000 примерака и излазио је једанпут месечно, а имао је око 800 претплатника. — У корист задружне благајне приредила је управа те године 3 забаве, које су јој донеле преко 3000 динара чисте

хасне. Друштво има своју кућу, у којој је смештена раделичка школа и осим тога има капитала 6865·57 динара. Остале подружине имају још својих 3561·50 динара капитала. — Друштво има својих 13. подружана. У свима подружинама било је I. половине годишње 422 чланице а II. половине 380 чланица; а „женско друштво“ у Београду имало је у I. половини године 1886. 424 чланице, а у II. половини 419 чланица. — Ово „женско друштво“ примило је прошле године за рањенике српске у новцу 47.089·90 динара добровољног прилога. Од тога је потрошило на рањенике 18.760·45 динара, а остало је још 28.329·45 динара. Кад се одбију још неки доцнији трошкови, остаје 24.929 динара, који су предати на приплод и о којима се води засебан рачун, а приход ће се употребити на помоћ ратним невољницима и на сирочад погинулих бораца у прошлом српско-бугарском рату.

Ми мислимо, да се овом друштву на тако великом раду, на тако отличном поверењу, које ужива у народу и код својих крунисаних глава, на тако лепом успеху и тако богатој издашљивости и потпори бедних и невољних може честитати са: „слава му! Живеле!“

ЛИСТИЊИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Завод за глувонеме у Хрватској. Хрватско-Славонска земаљка влада нашла је, да у њеној земљи имаде 1307 мушкараца и 1068 женскиња свега 2375 глуво-немих. Од ових знају читати и писати њих 42, а само читати 4. — Међу целокупним бројем ових душа има Срба православне вере 476. Од ових ће бити око 100, што су за школу способни

Влада Хрватска купи добровољне прилоге, да за оваку децу подигне школу и скупила је већ преко 7000 ф. Ал то је све мало. Но валда ће влада и из сопствене побуда жртвовати што и за две бедне створове божије.

За Србе православне вере подигао је већ оваку приватну школу у Митровици г. Радивој Поповић, па би ваљало, овом човеку да пружи влада мало потпоре и овој би се цели много помогло; па и оном земаљском заводу, који мисли влада подићи, помогло би се, јер би

један знатан део ових питомаца одпао на ову митровачку школу.

Забавиште у Србији. „Домаћица“ доноси вест, да је краљ. српска влада изаслала као своју питомицу у стране земље гђицу *Мину Пфафову* учитељицу раделичке школе, да изучава струку *забавиља*. По томе се види, да и срп. влада озбиљно мисли на подизање срп. забавишта у Србији. Сретно да бог да!

Забавиште у Сарајеву. 1. маја о. г. отворила је у Сарајеву Мађарица Гизела Милер једно забавиште, у које се уписало до првог дана 40 деце, међу којом има и 14. српске деце. За ову је дечицу још добро, што је ова учитељица узела једну Српкињу за помоћницу, која се бави српском децом, иначе би у сред Сарајева гутала туђинштина нашу будућност. — Плаћа се 1 фор. 50 нов. месечно од детета.

Ово је доста јасан знак нашим Српкињама, да ваља, што пре да се удружују и да оваке

школице у своме кругу удруженом снагом подижу, које ће им дечицу у њиховом духу и смеру васпитати и за потоњи школски живот часно спремити.

Дом за сироту децу. У Београду се положио 18. маја о. г. темељ згради, коју подиже тамошње друштво за васпитање и помагање сиротне и напуштене деце. Овај хумани чин наше браће и сестара Београђана обвеселиће сваку српску душу, јер су пошли да утру сузу, најбеднијим створењима. Сретно им било и живели!

Друштво за пошпомагање сиромашних ученика и ученица у Шапцу обдарило је 1886.: оделом и обућом 220 деце које мушке, које женске, и то, о зимској сезони 120 а о летњој сезони 100. Фонду овог друштва припали су многи и знатни легати у 1885. и 1886. години, а и без тих легата износи капитал тога фонда у папирима и у готовини 13.469.22 динара. Шабачка општина прилаже на ову цел годишње по 1000 динара. слава јој!

Рускиње медицинарке. На медицинском одељењу петроградског свеучилишта пријавиле се почетком ове 1887. г. 92 ученице за строги испит. Од њих су 54 проглашене за докторке и добиле су диплому, а 38 су одбијене до пролећа о. г.

Како стојимо са образованошћу женскиња? Да су и најобразованији народи у овом још јако назадни, то сви знамо, и да је то само кривицом мушком, и то се зна, а најназаднијемо ми Словени. Ево за пример наводимо једну од првих вароши словенских. Пре 4 г. било је од 201602 женске 111590 које нису знале читати ни писати, то је сила више од половине, није ни међу мушкима ово баш светло било, али ни близу овако жалосно као код женских. У основну школу ишле су само 79292, у вишу девојачку школу само 1372 од 201602, а ваља знати, да је Варшава престолница пољска, и Пољаци једно од најобразованијих племена словенских. Јесте, да су од то 201602 женске живиле самостално 61593 и то 1325 као учитељице и васпитатељице, 335 као дадиље, 150 као глумице, 138 као музичарке, 23 бавиле су се књижевношћу и списатељством, 9 сликарством, а друго су биле надничарке и служавке: 30430 слушкиња и 5309 надничарака; у занатима било је у 111 занатских струка 13575, али изучених у томе само 11, а све друге су тек случајно у занату и то су 2060 у модним и гостијоничким радњама. Овде има да се дода, да је било 3780 Немаца и 4120

Немица, па од ових је 185 васпитатељица и 150 свирачица, 90 шваља и 25 модискиња, које све боље живе, а наше су слушкиње и надничарке 30430 од 201602 женске, и то кад се одузму 4120 Немаца.

Професор Бихнер о женама. Славни писац „Материје и снаге“ (Kraft und Stoff) држао је овог пролећа у Бечу јавно предавање у корист Гетеовог споменика, а говорио је „о положају жене у природи и друштву.“ Дворана је била препуна најотменијег, а особито женског света из највиших кругова. Бихнер је изрекао, да поштовање и углед, који жена у грађанском животу код ког народа ужива, да је то барометар културе и изображења дотичног народа. Изрекао је, да жене имају дара за сваку науку. Жене су управљале државама и политиком. И у вештинама су дотеривале до савршенства. Не праведно је, вели, да једна изображена жена нема право гласа, док међу тим човек и онај, који је умно на најнижем степену, има то право. Жена треба да буде потпуно изједначена с човеком, и да добије иста права.

Кад овако данас говоре прве учене главе, онда ће за цело за женски свет наступити лепши дани.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Пилићи да се пре излегу: метни кокош да лежи на мрачном месту и то на земљи, а зато откопај земљу мало, да буде гњездо као у рупи, па стави чисте сламе. Много јаја под квочком покваре се и не излегу се живи пилићи само зато, што је гњездо врло у сувом, па кожаца у јајету стврдне и пиле умре. С тога се предпоследњи дан, пре но што ће пилићи да се искљуву, ставља мокра слама под јаје под квочку или стави начупане траве, да се неби јаја пресушила.

Тице у кавезу да одрослиш од вашију. Најбољи је лек сув песак, којег ваља најпре добро опрати, па у тепсијама оставити на ватри да се добро осуши, као да се испржи, па тај песак метати птици недељно двапут. Ништа друго не помогне тако, ни прање ни лужење кавеза и седала, ни стављање у кавез крпа од фланела, ни покривање кавеза белом марамом, ни мењање седала све нове и нове трске.

Колико може да живи кокош? Држало се да кокош не живи више од 10. год. али — парох Делист у Девиљу храни једну кокош већ

32. год. и та још и данас носи јаја, храни је сад наквашеним хлебом и куваним зељем. —

Колико може кокош да гладује? Једној нестане кокош коју је врло волела, и тражише је, ал не нађоше, после 20 дана стану носити даље неке даске од зида, који је оправљан, па међу даскама нађу ту кокош заглављену и још живу, ал није више могла ни да се макне тако је била ослабила. Кад је дигоше, а они нађоше под њом три јајета, што је за то време снела. Обрадована домаћица даде јој најпре воде, те попије врло много. Неколико дана хранила је само средином од хлеба наквашена у води и после осам дана пуге је међу остале кокоши, које је нису више ни познале, те тукле, док се нису опет познале. —

Гуска колико може да живи. Једна жена хранила је гуску и гуска од год. 1850 па пре 6 год. умре гуска после навршених пуних 30 год. живота, а гусак је живио још 3 год. и додала му је другу гуску, па та је још пред прошле год. снела 17 јаја, и та сва јаја је излегла. Гусак је пред смрт сасвим ослепио. —

Руже да ши лепше цвешају: Заливај их преко лета што чешће водом с кравље балеге; а за ово држи каду на сунчаном месту, и у њој на мало балеге наливено пуно воде, да вода добро иструне, па том водом двапут недељно руже заливај.

Олеандри и гранаши да ши пре процвешају: Заливај их врелом водом и држи на најсунчанијем месту. Свако цвеће у лонцима пре процвета, кад се лонац подржи у кључалој води. И оно у чаши увело цвеће поврати се себи, кад му струк оздо подрежеш па у врелој води придржиш.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

О купању леши. Не иди на купање ако си раздражен, ни ако се не осећаш добро, или ако ти је и најмање шта зло. Не иди на купање ни после банчења ноћног, ни после тешка рада и умора, него се најпре одмори и одспавај. Не иди на купање ни после ручка ни после јела и пића и с пуним трбухом. Идући на купање не иди нагло, него што лакше. Кад си дошао до купатила, свуци се лагано, да се не би свлачећи и задувао. Свучен иди одмах у воду, и прво главу покваси или се одмах загури. Пре пливања извиди и испитај да знаш како вода онде тече, не иди пре у воду. У води не остани дуго, него чим си се пријатно расхладио излази. Што

је ко слабији тим мање нека остаје у води. После ваља добро утрти се па брзо обући и добро се изходати. Купати се може и на хладном дану, ал тим већма пазити ваља на претпоменути правила.

Шта телесно наследе деца од родитеља који пију? Сл. др. Кростар, који се овим питањем много година бавио и изучавао га, нашао је: да једна деца буду умно блесаста и тупа, и многа у говору сплетена и муцају и очи у многог црвене и мутне, и ово почне од малена па расте с децом, ово је у деце од оних родитеља, који појаче пију било пиво, вино ил ракију, осим шкрофуле и суве болести, која многу децу затре; а на деци оних родитеља, који пију умерено и само кад кад се опију опазио је неку раздраженост душевну, која се кад кад појави као право пијанство, а онамо нису ни окусили пића, као што се то исто види и на старијим људима, који су јаче пили, док су млађи били, па после пиће сасвим оставили, и на овима се у неким неповољним приликама опази као да наиђе на њих неко беснило исто, као да су пијави, а нису ни окусили. —

Зубе, ко ће да одржи здраве и јаче: нека не гризе ништа одвише тврдо као што су ораси, лешници, шећер, тврда кора од хлеба и друго; нека не једе и не пије ништа, што је врло врело ил врло хладно, ни топло и хладно једно за другим, јер то зубе грдно осакати; нека не чачка зубе тврдим чачкалицама, ни силом; нека их што већма може чува од сирћета, соли, шећера, све су ово пропаст зубима; и најпоследње, нека их пере и чисто држи, и ако би се хватао на зубе камен зубни, нека тај даде очистити јер и тај зубе поквари.

За прање зуба. Данас највећма хвале ситно стучен млечни шећер, (из апотеке) а ако ко осећа из уста још и ружна задаха, нека исто толико дода и ситно стучена угља било од сагореле коре хлебне ил од липова дрвета, па то обоје да добро измеша.

Р А З Н О.

Мајска свешковина. После дугих кишовитих дана, уграбила је Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња један леп дан, те је приредила по закључку своме — на Цара Константина и Јелену у варошком стрелишту мајску задружну свешковину с игранком. Задругарке и публика се многобројно одазвали и забава је прекрасно испала. Особито је лепо било видети у вече,

кад се по башти запалили они многи фењери и онај дуг низ лампијона разног шаренила дуж главне стазе, а најкрасније се приказивала она силна кандиоца околу штатуа, што су пред улазом у дворану за играње, згодно поређена била. Гости се тек око 11 сати ноћу разишли. И то је један сигуран знак, да су се гости добро и весело проводили.

Женско друштво у Београду. „Домаћица“ орган женског друштва и његових подружина у Србији, јавља, да се досадања председница „женског друштва“ госпођа Софија Љ. Ивановићка захвалила на почасти тој са свога слабог здравља, а управа је изабрала за председницу гђицу Персиду Пинтеровићеву учитељицу београдске више девојачке школе. „Женско друштво“ је почаствовало ту заслужну председницу и ишло је лично и захвалило се гђи Софији Љ. Ивановићки на њеном савесном и брижном раду око задружне цели и њеног напретка.

Мухамеданац српски дародавац. Хаџи Али бег Пашагић из Приједора у Босни поклонио је од свога спахилука Патаровца 3,980 □ метара земље срп. православној црквен. општини у Бркињама (у протопопијату босанско-дубочком), да ова на њему сагради срп. православну цркву. Општина је већ подигла на том месту своју цркву и спомиње у своје приложнике (ктиторе) и овог брата Мухамеданца. Слава таком човеку, кога није вера толико заслепила, да не познаје своју крв!

ЧИТУЉА.

† *Евица Ђирићка.* И опет имамо да забележимо једну тужну вест. Гђа Евица Ђирићка супруга народно-црквеног и патријаршеског секретара г. Исидора Ђирића из Карловаца, ћерка покојног професора Кречаревића премину 8/20. маја о. г. још у цвету своје најлепше младости, тек у 27. години живота свога. Оставила је за собом три синчића, да оплакују своју добру матер. Била је као карловачкиња од постанка задругарка Добротворне Задруге Срп-

киња Новасаткиња. Лака јој црна земља била и леп спомен међу нама!

Над гробом

Евици Ђирићки рођеној Кречаревићевој!

И прекиде неумитна смрт жицу млађаног живота, срцем и духом узвишене.

Верне љубе, њежне мајке и брижљиве домаћице. Да дивне хармоније што беше у том унутрашњем и спољашњем животу. Живот је био врло кратак, ал је спомен дао сладак, а леп спомен много вреди, јер спомен прошлости ново жиће даје Вечан живот у себи носи само оно, што смрт не може да покоси. С богом Евице, с богом рајска душице! — То је венац смерне ти славе, што ти твоја кума даје, на гроб ти га меће — невен цвеће! **С.**

Јавна хвала.

Високоштов. гђи Јелисавети Бирвалској у Сомбору и Господ. и гђи Георгијевић пл. од Поцерине у Митровици, и гђи Јулки Јоановића у Ст. Бечеју.

Са речима: „Да је у Српству доста племенитог осећаја, каквог имате Ви, — глуво-неми завод у Срба би био брзо осигуран!“ — примите с' отличним поштовањем моју благодарност.

Митровица Маја 1887.

Радивој Поповић
учитељ глуво-немих.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Учитељи босански М. Ђ. Мутић, Ђ. М. Раца и Н. Ј. Стјепановић позивају све своје другове учитеље босанске, да у крајевима својим прикупљају и бележе по народу приповетке, песме, загонетке, пословице и др. па да им до Јула месеца о. г. пошљу у Сарајево. Тог месеца ће се састати сви у Сарајеву и ту устројити одбор, који ће те умотворине прегледати, поправити и уредити, па на свет издати. Ово је леп смер и ваља сваки брат и сестра учитељица, да га искрено и својски пригрли и испуни.

Србин календар за месец мај о. г. Својина Србина Милоша Грабовачког. Излази сваког првог дана у месецу са огласима. Цена с поштарином на целу годину 50 н, Огласи стају 1 фор.

САДРЖАЈ: 1. Шта све могу да раде женскиње. (Продужење.) — 2. Како ћемо васпитати младе девојке кад сврше вишу девојачку школу. — 3. Предисање као лек. — 4. Воће као лек. — 5. За оне, које путују. — 6. Рад добротворних задруга, а) Новосатске. б) Ст. Бечејске. в) Београдске. — 7. Листићи: из просвете, за домаћице, зарад здравља. — Разно. — Читуља. — Јавна хвала. — Књижевни оглас.

Власник: *Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња.* — *Издаје и уређује:* Аркадије Варађанин.